

taren-se molts amadors a amar un amat qui-ls *abundava* tot d'amors» (NCL. III, 12.10); Muntaner: «E encara, senyor rei, que us dic, per part del pare sant, que el tresor de sent Pare vos *abundará* e us bastará en tot quant vos faça mester» (Cròn., cap. 79, Col. Pop. 5 Barc., II, 40.14).

En català antic existia a més una variant *abondar* (*aondar*) amb tractament mig-savi: «no-ls pusc *aondar* [als pobres] de menjar» (Llull, *Contempl.*, 145, 22) «no els puc proveir»; «Lo major amic que tempransa és pobresa, e *abondar* és pestilent verí» (Sent. *Morals*, CoDoACA XIII, 203). Avui continua aquesta forma al País Valencià. Notem l'exemple de l'obra folklòrica de MGadea (de la comarca d'Alcoi): «Este genero de persones *abonda* ahonsevol més de lo que pareix» (15 *Terra del Xè*, Apèndix p. 66); en el sentit de 'abastar, donar abast' *AlcM* el dóna a Tortosa i al País Valencià citant aquest exemple d'A. Martínez Ruiz (de Mondóver): «—Li n'eixiria molta sang. --- p'a tapar-se-la no *abondaven* a replegar teranyines» (*Canyissaes*). JCoro- 20 mines va anotar a Arestui (Pallars) la frase «no mo-n *abonda*» en el sentit de «no ens dura», més o menys. Notem que el cast. antic *bondar* 'bastar', variant d'*abondar*, encara s'usava en el llenguatge rústic a les primeries del S. XVII i continua avui a Lleó i també 25 en gallec (*DECH* IV, 283b49ss.), i *abondar* 'bastar' s'emprava en el S. XVII a Andalusia (ib. I, 537a58).

En català antic es troben a més deixalles d'una altra variant, *aonar*, amb tractament més popular que *abondar*: «Mercaders no poden ne deuen fer covinences ni ligaments entre ells de fer compres o vendes, que s'*aonen* ni s'enprenen, per què aqueles coses que volen comprar vaylen menys al venedor, ne aqueles que ells venen vaylen a ells més, e als compradors menys» (*CostTort.*, ed. Oliver, p. 67); allí *aonar-se* sembla significar 'ajudar-se, avenir-se' (cf. oc. ant. *abondar*, *aondar* «abonder; aider, profiter; s'étendre; être capable», *PDPF* s. v.); notem, a més, *aon* en la poesia de Llull: «En concili tan gran siats / e tan bellament ordenats / que Déus ne sia molt honrats / e mant hom ne sia salvats. / E tot lo món / en llong e ample e en pregon / n'haja *aon*» (*Lo concili*, en *Poesia R. Llull*, NCL., p. 113), on el sentit és 'ajut', però pot ser també 'profit, guany'; en aquest altre passatge de *Medicina de Peccat* el sentit és 'abundància, còpia': «--- com lo món / qui de null bé no ha *aon*» (ib., 43.12), és a dir «puix que el món no té cap bé en abundància», cf. oc. ant. *aon* «abundance; aide, secours» (*PDPF*).

Ultra aquest antic *aon* 'ajut' o 'profit, guany' format com a postverbal d'*aonar*, s'havia fet un substantiu en femení d'*abondar* evidentment amb sentit idèntic: és el que ha continuat en el mall. *bonda* (< *abonda*), usual en la locució verbal *fer bonda* 'quedar bé amb algú' ('portar-se bé'), que en un principi devia significar 'fer profit o guany' (cf. arag. «a mí no me hacen *bonda* las alifaras», és a dir: «els xeflis, xondanes o menjussades no em fan content, no em fan profit»); més sobre aquesta forma en vol. II, 12b28-13a28. Del mateix verb s'havia tret a més un substantiu en masculí com en les altres llengües germanes (fr. antic 60

abounde 'abundància', God.; occità modern *abounde*, *abound* «exubérance, surplus, satiété», Mistral; castellà antic *abondo* 'provisió suficient o copiosa d'alguna cosa', 'abundància', *DECH* IV, 284a6, d'on *abondo*, adv. 'en abundància', avui dialectal, el qual continua avui en el País Valencià en la forma d'*abondo*: MGadea, que era de la comarca d'Alcoi, l'inclou en el seu diccionari com a sinònim d'*abondó* 'abundor' (veg. infra) i com a adverbí 'abundantment' (format de la locució *a abondo*),⁷ i en realitat és en aquesta funció que continua més usual. Està recollit per Sanelo (pàgina 60a) i Escrig (s. v.) ultra MGadea, i en temps recents per GGirona en el seu *Vocab. del Maestrat*, que ens dóna els següents exemples de l'ús quotidià: «Enguany hi ha blat *abondo*» i «Eixe tot ho porta *abondo* ('gasta molt')»; *AlcM* en cita exemples de Pascual i Tirado, que era de Castelló Pna., i en trobem aquest altre en *Canyissaes* d'A. Martínez Ruiz (de Mondóver): «Es arruixa *a bondo*» («ment molt»), p. 130. És viu a més a la zona castellano-aragonesa de València: el tenim recollit a Ènguera i a Bicorp (Canal de Navarres), 1972.

Abundament, ant. 'abundància' [Llull; Serra-Amer, *Gènesi*, p. 30; pl. 'riqueses', en text de 1486 (*DAG.*; *abon-*, 1341 (*BABL* XI, 423)]. *Abundància* ['gran quantitat, més que suficient': Llull, *Blanq.* II, 21.16; BMetge, *Somni*, NCL., 114.4; *Spill*, 11578; 'riquesa', en doc. de 1373; «--- *abundàncies* mundanals ---» (Genebreda, *Llibre Cons.*, 59); «--- guardar-la de sofferir pobrea ne de haver massa *abundància*» (Eiximenis, *Pros.* II, 24); «liberalitat, generositat», en Muntaner, *Cròn.*, cap. 24, I, 61.26; la variant *abondança* en Llull, *Contempl.*, 174, 22; *abundança*, en Ausiàs March CXIII; *abundàncies* 'veces', planta *Vicia sativa*, llegum que es dóna a menjar als coloms (Tort., Ulldacona, *DAG.*), pres del ll. *abundantia* id.⁸ *Abundant*, adj. [Serra-Amer, *Gènesi*, 37; *Spill*, 11976, 14344; la variant *abon-*, usual a Val., un exemple en la poesia de T. Llorente (*AlcM*); una forma femenina *abundanta* ha tingut cert ús en el llenguatge popular: un exemple ja en doc. de 1422, i un altre en MilàF, *Romllo.*, 49]. *Abundantment* [BMetge; *Spill*, 11622, 12705].

Abundor f. 'abundància' [*DFA.*]: mot que en els diccionaris catalans no apareix fins a Lab. 1888; allí i en algun text s'escriu sense *r* (així en Pons i Massaveu, *Auca*, 1913, p. 88); fou usat per JCarner en el seu conegut poema, *Excelsior* (1911): «una vall --- amb ses cases a dins la profunda verdor / --- / sentint l'aigua qui va per un camp d'*abundor*» (text alterat completament en O. C., p. 763). *AlcM* localitza aquest mot a Barcelona, Empordà, Sta. Col. de Q., Valls i Eivissa; reporta el seu ús a Mallorca en l'acc. de 'abundància en el donar, generositat' i en cita un exemple de JAlcover (1918); sentit que queda ben il·lustrat en un refrany mall. que hi afegeix: «De massa *abondó*, ni bossa ni sarró». Inclou a més la locució adverbial *a abundor* o *a l'abundor* 'abundósament, en gran quantitat' com a usual a Valls (Alt Camp de Tarr.), el refrany «l'Ascensió, cireres *a abondó*» a Tortosa, i l'expressió *anar a l'abundor* 'tenir molta abundància, gas-